

2017-03-10

Ert dnr:
Ju2016/08612/L5

Avdelningen för juridik
Lena Dalman

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM
Ju.L5@regeringskansliet.se

SOU 2016:82; en översyn av lagstiftningen om företagsbot

Sammanfattning

Förbundet tillstyrker förslaget, dock med följande undantag:

- Undantag bör göras för brott som begåtts vid myndighetsutövning.
- Förhöjd företagsbot kan enligt förslaget åläggas ”större företag” så som detta definieras i årsredovisningslagen. Förbundet anser att gränsen för förhöjd företagsbot istället bör dras vid ”stora företag” såsom detta definieras i EU:s redovisningsdirektiv.

Företagsbot vid myndighetsutövning

Förbundet har ingen erinran mot att företagsbot ska kunna åläggas staten, landsting och kommuner i sådan verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet. Förslaget rimmar väl med den samhällsutveckling vi sett under senare år.

Utredningen övervägde att uttryckligen i lagtexten undanta myndighetsutövningsfallen från tillämpningsområdet för företagsbot.¹ En orsak till detta var att myndighet ska utövas självständigt och att myndigheten har små möjligheter att kontrollera myndighetsutövningen. Utredningen stannade dock för att inte införa något sådant undantag. Motiveringen var att det mycket sällan skulle bli aktuellt med företagsbot i dessa fall och att det främst skulle komma ifråga vid *offentlig* verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet, t.ex. skola, vård och omsorg. Dessutom skulle aktören ofta kunna åberopa att denne gjort vad som skäligen har kunnat krävas för att förebygga brottsligheten och därmed undgå företagsbot.²

Förbundet delar inte utredningens bedömning att ett uteblivet undantag enbart skulle ta sikte på offentlig verksamhet. Ett exempel på detta är friskolor på grundskolenivå. I dessa verksamheter utövas också myndighet. Även privata aktörer kan således drabbas av ett uteblivet undantag för myndighetsutövningsfallen. Förbundet vill också peka på att myndighetsutövning är något som ligger långt ifrån begreppet näringsverksamhet och därmed jämförbar verksamhet, vilka lagstiftningen om företagsbot är ägnad att träffa. Denna ståndpunkt rimmar också väl med Sveriges internationella åtaganden,

¹ Betänkandet s.150 - 152

² Förslagen 36 kap. 7 § första stycket BrB

där undantag många gånger görs för stater och andra offentliga organ vid utövandet av sina särskilda befogenheter.³

Den föreslagna lagtextens ordalydelse är klar; inget undantag görs för myndighetsutövningsfallen. När man läser motiven får man emellertid ett annat intryck. Utredningen bedömer att det endast sällan skulle kunna bli aktuellt med företagsbot för brott som begås vid myndighetsutövning och att i vart fall undantagsbestämmelsen i 36 kap. 7 b § BrB skulle kunna återopas så att den juridiska personen går fri från företagsbot. Lagtexten talar alltså *för* företagsbot medan motiven kraftigt tonar ner betydelsen av regeln. Förbundet anser det olyckligt att lagtext och motiv inte pekar åt samma håll. Mot denna bakgrund förordar förbundet att ett uttryckligt undantag i stället görs för brott vid myndighetsutövning i den föreslagna 36 kap. 7 a § BrB.

Förutsättningarna för ”förhöjd företagsbot”

Förbundet har ingen erinran mot förslaget att beräkning av företagsbotens storlek ska ske i tre steg.

När det gäller ”förhöjd företagsbot” är denna enligt förslaget knuten till begreppet ”större företag” såsom detta definieras enligt 1 kap. 3 § första stycket 4 årsredovisningslagen (1995:1554) (nedan kallad ÅRL).

Begreppet ”större företag” enligt ÅRL bygger på att två av tre kriterier ska vara uppfyllda:⁴

1. Medelantalet anställda i företaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50,
2. Företagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 40 miljoner kronor,
3. Företagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 80 miljoner kronor.

Med denna definition på större företag fanns det 6 983 företag i Sverige som uppfyllde kriterierna år 2013.

Ett alternativ till utredningens förslag är att knyta an till begreppet ”stora företag” såsom dessa definieras i EG:s redovisningsdirektiv och kommer till uttryck i 6 kap. 10 § ÅRL.⁵ Med stora företag avses här företag som uppfyller mer än ett av följande villkor:

1. Medelantalet anställda i företaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 250,

³ Se art. 1 i andra protokollet till konventionen om skydd av Europeiska Gemenskapens finansiella intressen, EGT C221, 19.6.1997, s. 11 samt betänkandet s. 128 not 34

⁴ Även företag vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet hör till större företag.

⁵ Art. 3 2013/34/EU, 29.6 2013

2. Företagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 175 miljoner kronor,
3. Företagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 350 miljoner kronor.

Med denna definition fanns det 1 689 företag i Sverige som uppfyllde kriterierna år 2013.

Det framgår redan av kommittédirektiven att det inte konstaterats något generellt behov av att höja repressionsnivån mot näringsidkare för brott som begås i utövningen av näringsverksamhet. Den nu föreslagna reformeringen av reglerna om företagsbot har vidare sin grund i kritik som Sverige fått från OECD. Kritiken har framförallt riktats mot de otillräckliga sanktioner Sverige kan tillgripa när det gäller multinationella företag exempelvis när det gäller mutbrott.⁶ Den av utredningen föreslagna definitionen av ”större företag” motsvaras av begreppet ”medelstora företag” i EU:s redovisningsdirektiv.⁷ Ett rimligt antagande är att det inte i första hand denna kategori som åsyftats med OECD:s kritik. Förbundet förordar därför att den förhöjda företagsboten begränsas till de företag som avses i 6 kap. 10 § ÅRL, dvs. till kategorin ”stora företag” enligt EU:s redovisningsdirektiv.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande

⁶ Betänkandet s. 160 och s. 360

⁷ Se not 5